

הצעת חוק הגדלת נקודות זיכוי להורים במס הכנסה והגדלת מענק עבודה (הוראת שעה), התשפ"ב-2022

1. תיקון פקודת מס הכנסה – הוראת שעה
בתקופה שמיום כ"ח בטבת התשפ"ב (1 בינואר 2022) עד יום ז' בטבת התשפ"ג (31 בדצמבר 2022), יקראו את פקודת מס הכנסה, לגבי הכנסה שהופקה בתקופה האמורה כך:

(1) בסעיף 40, אחרי סעיף קטן (ב) יקראו:

"(ג) (1) בחישוב המס של יחיד תושב ישראל הזכאי לנקודות זיכוי בשל ילדיו לפי סעיף קטן (ב)(1), תובא בחשבון, נוסף על נקודות הזיכוי האמורות באותו סעיף קטן, נקודת זיכוי אחת נוספת בשל כל ילד אשר בשנת 2022 טרם מלאו לו שלוש עשרה שנים והוא אינו פעוט.

(2) בחישוב המס של יחיד תושב ישראל שהוא הורה במשפחה חד-הורית לילד אשר אילו היה פעוט היה זכאי בשל נקודות זיכוי לפי סעיף קטן (ב)(1א), תובא בחשבון כנגד המס החל על הכנסתו מיגיעה אישית, נקודת זיכוי אחת בשל כל ילד אשר בשנת 2022 טרם מלאו לו שלוש עשרה שנים והוא אינו פעוט;"

ד ב ר י ה ס ב ר

במקביל, מוצע להגדיל באופן זה את נקודות הזיכוי הניתנות לפי סעיף 40(ב) לפקודה, להורה במשפחה חד-הורית אשר היו לו ילדים שבשנת 2022 לא מלאו להם שלוש עשרה שנים והם אינם פעוטות. הורה שכלכלת הילדים הייתה עליו, הזכאי כיום לפי פסקה (1) לנקודת זיכוי אחת בשל ילד בטוח הגילים האמור, יהיה זכאי בעקבות התיקון המוצע לשתי נקודות זיכוי בסך הכול, ואילו הורה אשר כלכלת הילדים לא הייתה עליו יהיה זכאי על פי התיקון המוצע לנקודת זיכוי אחת.

להמחשת התיקונים המוצעים בהצעת חוק זו, ראו את הטבלאות האלה:

נקודות זיכוי לאישה (לפי סעיף 66(ג)(4) לפקודה) ולהורה במשפחה חד-הורית שכלכלת הילדים עליו (לפי סעיף 40(ב)(1) לפקודה), בעד כל אחד מילדיהם אשר גילם בשנת 2022 בין שש לשניים עשרה שנים:

נקודות זיכוי טרם קבלת התיקון המוצע	נקודות זיכוי על פי התיקון המוצע לשנת 2022
1	2
נקודות זיכוי לגבר (סעיף 66(ג)(5) לפקודה) ולהורה במשפחה חד-הורית שכלכלת הילדים אינה עליו (סעיף 40(ב)(1א) לפקודה), בעד כל אחד מילדיהם שטרם מלאו להם שש שנים בשנת המס:	
נקודות זיכוי טרם קבלת התיקון המוצע	נקודות זיכוי על פי התיקון המוצע לשנת 2022
–	1

סעיף 1 מוצע לקבוע כי בשנת המס 2022 יוגדלו נקודות הזיכוי הניתנות להורים בעד ילדיהם שאינם פעוטות, קרי מלאו להם שש שנים לפחות, אך טרם מלאו להם שלוש עשרה שנים בשנת 2022, בהתאם למפורט להלן:

בסעיף 66(ג)(4) לפקודת מס הכנסה (להלן – הפקודה), נקבע כי אישה זכאית, נוסף על 1/2 נקודת הזיכוי לפי סעיף 36א, לנקודות זיכוי, כנגד המס החל על הכנסתה מיגיעה אישית, בעד כל אחד מילדיה כמפורט להלן:

(1) 1.5 נקודות זיכוי בשנת לידת הילד וחצי נקודת זיכוי בשנת בגרותו;

(2) 2.5 נקודות זיכוי החל בשנת המס שלאחר שנת לידתו ועד לתום שנת המס שבה מלאו לו 5 שנים;

(3) נקודת זיכוי אחת מהשנה שבה מלאו לילד שש ועד לשנת המס שקדמה לשנת בגרותו.

בסעיף 66(ג)(5) נקבע כי לגבר יינתנו נקודות זיכוי, כנגד הכנסתו מיגיעה אישית, בעד כל אחד מילדיו שהם פעוטות (פעוט מוגדר בסעיף 40(ב)(3) כילד שטרם מלאו לו חמש שנים בשנת המס), במתווה דומה לנקודות הזיכוי הניתנות לאישה בשל ילדים באותו טווח גיל, קרי 1.5 נקודות זיכוי בשנת הלידה ו-2.5 נקודות זיכוי החל בשנת המס שלאחר שנת הלידה ועד לתום שנת המס שבה מלאו לילד 5 שנים.

מוצע לקבוע כי אישה וגבר יהיו זכאים לנקודת זיכוי אחת נוספת בשל כל ילד אשר בשנת 2022 לא מלאו לו שלוש עשרה שנים והוא אינו פעוט. התיקון המוצע יביא למצב שבו אישה תהיה זכאית לשתי נקודות זיכוי בסך הכול, בשל ילד בטוח הגיל האמור, וגבר יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשפ"ב, עמ' 746.

(א) בפסקה (4), אחרי פסקת משנה (ג) יקראו:

"(ד) נקודת זיכוי אחת נוספת על נקודות הזיכוי לפי פסקת משנה (ב), בעד כל אחד מילדיה, אשר בשנת 2022 טרם מלאו לו שלוש עשרה שנים והוא אינו פעוט כהגדרתו בסעיף 40(ב)(3);";

(ב) אחרי פסקה (5) יקראו:

"(א5) הגבר יהיה זכאי, כנגד המס החל על הכנסתו מיגיעה אישית, לנקודת זיכוי בעד כל אחד מילדיו אשר בשנת 2022 טרם מלאו לו שלוש עשרה שנים והוא אינו פעוט כהגדרתו בסעיף 40(ב)(3);";

(ג) בפסקה (6), במקום הסיפה החל במילים "שהם פעוטות" יקראו "כאמור בפסקאות (5) או (א5), לפי העניין".

2. בתקופה שמיום פרסומו של חוק זה עד יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2024), יקראו את חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח-2007² (להלן – חוק מענק עבודה), כך:

(1) אחרי סעיף 6ד יקראו:

16ד. (א) נוסף על האמור בסעיפים 2, 4 עד 6 ו-6ה, עובד הזכאי למענק לפי הוראות הסעיפים האמורים (בסעיף זה – מענק) בעד חודש מהחודשים בשנת המס 2022 (בסעיף זה – מענק לשנת 2022), יהיה זכאי לתוספת למענק, בעד כל חודש כאמור שבעדו היה זכאי למענק (בסעיף זה – תוספת למענק); תוספת למענק בעד חודש מסוים תהיה בסכום המתקבל מהכפלת סכום המענק בעד אותו חודש ב־20%, ויראו אותה לעניין פרק זה כחלק מהמענק.

"תוספת למענק לעובד בעד עבודה בתקופת ההתמודדות עם יוקר המחיה ומקדמה

ד ב ר י ה ס ב ר

(1) לפסקה (1)

לסעיף 6דו המוצע

לסעיף קטן (א)

מענק עבודה ניתן לעובדים בעלי שכר נמוך בעד כל חודש שבו עבדו בשנת המס, ולפי התנאים הקבועים בחוק מענק עבודה. כאמור, מוצע לתת תוספת למענק לעובד שזכאי למענק לפי החוק האמור, וזאת בעד כל חודש מהחודשים בשנת המס 2022 שבעדו זכאי אותו עובד למענק. על פי המוצע, התוספת תהיה בגובה הסכום המתקבל מהכפלת סכום המענק שלו היה זכאי העובד לפי חוק מענק עבודה בעד כל אחד מחודשי העבודה הנזכרים, ב־20%, ויראו אותה כחלק מהמענק האמור. עובד הזכאי לתוספת כאמור, יקבל אותה בשנת 2023, בעת קבלת תשלומי המענק בעד עבודתו בשנת המס 2022, בהתאם למועדים המפורטים בסעיף 12 לחוק מענק עבודה.

סעיפים חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח 2 ו-3 העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח-2007 (להלן – חוק מענק עבודה), מקנה זכאות לקבלת מענק לעובדים ולעצמאים שהם חלק מכוח העבודה, אך הכנסתם השנתית נמוכה, וזאת בהתאם לתנאים שנקבעו בחוק (להלן – מענק עבודה). מעבר להיותו תמריץ ליציאה לעבודה, מהווה המענק המשולם לפי החוק כלי לצמצום פערים חברתיים וכלכליים ולהקטנת ממדי העוני בישראל.

כחלק מצעדי הסיוע שנועדו להגדיל את הכנסתם הפנויה של משקי בית שבהם מופקת הכנסה מעבודה, מוצע להגדיל את גובה מענק עבודה לזכאים בגין עבודתם בתקופה זו.

² ס"ח התשס"ח, עמ' 84; התש"ף, עמ' 303.

- (ב) (1) לעובד אשר היה זכאי למענק לפי פרק זה בעד עבודתו בשנת המס 2021 (בסעיף זה – מענק לשנת 2021) ישולם, בעד כל חודש באותה שנת מס שבעדו היה זכאי למענק, סכום בגובה הסכום המתקבל מהכפלת סכום המענק בעד אותו חודש ב־10%, כמקדמה על חשבון המענק לשנת 2022.
- (2) על המקדמה האמורה בפסקה (1) (בסעיף זה – מקדמה) יחולו, בכפוף להוראות פסקה (3) וסעיפים קטנים (ג) עד (ה), הוראות פרק זה החלות לעניין המענק, בשינויים המחויבים.
- (3) המקדמה תשולם במועד שבו ישולם לעובד, לפי הוראות סעיף 12, תשלום ראשון מהמענק לשנת 2021.
- (ג) עובד אשר זכאי למענק לשנת 2022 ובכללו התוספת למענק (בסעיף זה – מענק מוגדל), ושולמה לו מקדמה, יופחת סכום המקדמה ששולם לו מסכום המענק המוגדל.
- (ד) עובד ששולמה לו מקדמה בסכום העולה על סכום המענק המוגדל שלו הוא זכאי, יראו את ההפרש בין הסכומים כמענק ששולם ביתר לפי סעיף 13.
- (ה) על המקדמה ועל התוספת למענק יחולו הוראות חוק קיזוז מסים, התש"ס-1980³, כאילו היו חוב מס.
- (ו) (1) על אף האמור בסעיף קטן (ב), לא תשולם מקדמה לפי אותו סעיף קטן –

ד ב ר י ה ס ב ר

על פי המוצע בסעיף קטן (ג), לגבי אותם עובדים אשר יהיו זכאים למענק עבודה בעד חודשים שבהם עבדו בשנת 2022, יופחת סכום המקדמה ששולם להם לפי סעיף קטן (ב) המוצע, מסכום המענק שישולם להם בעד אותה שנה (לרבות התוספת למענק). בשנת 2023. מאחר שהמקדמה תשולם על פי המוצע לפני המועד להתקיימות התנאים המזכים במענק לשנת 2022 (לרבות התוספת לו), ייתכן שסכום המענק האמור יהיה נמוך מסכום המקדמה שכבר שולמה לעובד. לפיכך מוצע כי ככל שסכום המקדמה עולה על סכום המענק כאמור שהעובד זכאי לו, הוא יידרש להחזיר את סכום היתר שקיבל, כאמור בסעיף 13 לחוק מענק עבודה (ראו סעיף קטן (ד) המוצע).

בסעיף קטן (ה) מוצע לקבוע כי המקדמה והתוספת למענק ייחשבו, לעניין הוראות חוק קיזוז מסים, התש"ס-1980, כאילו היו חוב מס. כך ככל שייחוצר חוב בשל תשלום ביתר, יהיה ניתן לקזזו אל מול יתרות זכות של העובד במערכי המס השונים, וזאת לצורך ייעול גביית חובות אלה, בין השאר על רקע תשלום המקדמה במועד שבו טרם ניתן לבחון את תנאי הזכאות לקבלת המענק.

לסעיפים קטנים (ב) עד (ו)

מוצע לקבוע שמי שהיה זכאי למענק עבודה בשנת 2021, ישולם לו סכום בגובה 10% מסכום המענק שלו היה זכאי בעד אותה שנה, וזאת כמקדמה על חשבון המענק שהוא יהיה זכאי לו בעד שנת 2022, הכולל כאמור את התוספת למענק (שתשולם, כאמור, על סמך עבודה שנעשתה בשנה הנוכחית – שנת 2022).

התשלום של סכום המקדמה יתבסס על נתוני העובד בשנת 2021, אשר יגיעו לידי רשות המסים בחודשים הקרובים. לפיכך מוצע לקבוע כי המקדמה תשולם במועד שבו ישולם לעובד התשלום הראשון מהמענק שלו הוא זכאי בעד החודשים שבהם עבד בשנת 2021.

יובהר כי על פי המוצע, יחולו על המקדמה שתשולם כאמור, הוראות פרק ב' לחוק מענק עבודה, החלות לעניין מענק, בשינויים המחויבים. כך למשל, המקדמה לא תיחשב להכנסה לעניין החיקוקים המנויים בסעיף קטן (א) של סעיף 16 לחוק האמור, ולא יהיה אפשר להעביר, לשעבד או לעקל אותה או את הזכות לקבלה אלא לשם תשלום מזונות, כאמור בסעיף קטן (ב) של סעיף 16 האמור.

³ ס"ח התש"ס, עמ' 50.

(א) למי שהיה זכאי לדמי אבטלה לפי הוראות פרק ז' לחוק הביטוח הלאומי, בעד כל אחד מהחודשים ינואר עד אפריל 2022, במלואו, לרבות מי שלא היה זכאי לדמי אבטלה כאמור בעד מלוא אותה התקופה רק בשל הוראות סעיף 172 לחוק האמור, ולמעט מי שבתקופה האמורה הייתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד כאמור בסעיף 176 לאותו חוק, שנוכחה מדמי האבטלה המגיעים לו לפי הוראות אותו סעיף.

(ב) למי שביקש שלא תשולם לו המקדמה, משום שסבר שלא יהיה זכאי למענק לשנת 2022; עובר רשאי להגיש בקשה לפי פסקת משנה זו למנהל עד יום א' בתמוז התשפ"ב (30 ביוני 2022), ולא יהיה רשאי לחזור בו מבקשתו;

(ג) למי שהגיש את התביעה לקבלת מענק לשנת 2021, אחרי יום ז' בטבת התשפ"ג (31 בדצמבר 2022).

(2) המנהל רשאי לדרוש מהמוסד לביטוח לאומי מידע לצורך בדיקת התקיימות התנאי האמור בפסקה (1)(א); אדם שהגיע אליו מידע לפי פסקה זו לא יעשה בו שימוש אלא לבדיקת התקיימות התנאי האמור; המידע יימחק עם תום הצורך בו.

(3) על אף האמור בפסקה (1)(א), רשאי שר האוצר לקבוע, מטעמים תפעוליים, שתשולם המקדמה גם למי שהתקיים בו האמור באותה פסקה:"

ד ב ר י ה ס ב ר

ומצטברת ולא תשולם לו מקדמה. לצד זאת מוצע להבהיר כי מי שהייתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד בתקופת האבטלה, אשר נוכחה מדמי האבטלה המגיעים לו, לפי הוראות סעיף 176 לחוק הביטוח הלאומי, לא ייחשב למי שהיה מובטל ברצף כאמור, ובהתאם יכול שתשולם לו מקדמה לפי הוראות סעיף קטן (ב) כנוסחו המוצע.

יובהר שאף על פי שלא תשולם לאותם עובדים המקדמה, אין בכך כדי לפגוע בזכאות המהותית שלהם לתוספת למענק, אם יעמדו בתנאים המהותיים לקבלת התוספת בעד החודשים האחרים המזכים בקבלתה. כמו כן, מוצע לאפשר לשר האוצר לקבוע שתשולם המקדמה לעובדים כאמור, אם מצא כי הדבר נדרש מטעמים תפעוליים.

מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע כי המקדמה לא תשולם למי שקיבל דמי אבטלה בכל החודשים ינואר עד אפריל 2022, ובכל חודש כאמור – בכל ימי החודש. כלומר, אבטלה רצופה ומצטברת של אדם בכל החודשים האלה תביא לכך שלא תשולם לאותו אדם מקדמה, שכן, ככלל, אוכלוסייה זו לא תהיה זכאית למענק עבודה בעבור חודשים אלה, וכן לא תהיה זכאית לתוספת למענק בעבור חודשים אלה. מכאן, שקיים סיכוי סביר שאוכלוסייה זו לא תהיה זכאית בסופו של דבר למענק בגובה המקדמה.

לעניין זה מוצע להבהיר במפורש כי מי שרצף הזכאות שלו לדמי אבטלה נפגע רק בשל הוראות סעיף 172 לחוק הביטוח הלאומי (שלפיו דמי אבטלה אינם משולמים מיום האבטלה הראשון), ייחשב למי שנמצא באבטלה רצופה

(2) בסעיף 17(ב), בפסקה (1), בסופה יקראו "הוראות סעיף 17 יחולו, בשינויים המחויבים, גם לגבי עצמאי".

הוראת שעה 3. על אף הוראות סעיף 2(2) לחוק זה, בתקופה שמיום פרסומו של חוק זה עד המועד האמור בסעיף 1 לחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה) (תיקון מס' 15 – הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש), התשפ"א–2020⁴, יקראו את סעיף 17(ב)(1) לחוק מענק עבודה כך שבמקום "סעיף 17" יקראו "סעיפים 17 ו-16".

תחילה 4. תחילתו של סעיף 1 לחוק זה ביום כ"ח בטבת התשפ"ב (1 בינואר 2022).

דברי הסבר

לפסקה (2)

מוצע לקבוע שגם עצמאי שזכאי למענק לעצמאי לפי חוק מענק עבודה בעד שנת 2022 (ראו סעיף 17 לחוק האמור), יהיה זכאי לתוספת למענק בעד עבודתו באותה שנה, וכן כי עצמאי אשר היה זכאי למענק לפי החוק האמור בעד שנת 2021, יהיה זכאי לתשלום מקדמה, וזאת לפי הוראות סעיף 17 כנוסחו המוצע בפסקה (1), אם הוא עומד בתנאים האמורים באותו סעיף, בשינויים המחויבים.

סעיף 3 מכיוון שסעיף 17 לחוק מענק עבודה עתיד לפקוע בסוף שנת 2023, מוצע לעשות את ההתאמות הטכניות הנדרשות כדי להבהיר שלאורך כל תקופת הוראת השעה המוצעת, התיקון יחול לגבי עצמאים.

כמו כן, מוצע לאפשר לעובד, אשר כבר במהלך שנת 2022 מודע לכך שסביר שלא יהיה זכאי למענק בעד שנה זו, לבקש שלא לקבל את המענק. אם יבקש העובד כאמור, לא תשולם לו המקדמה, והוא לא יידרש לעסוק בהחזר של המקדמה לאחר שיתברר בדיעבד שהוא לא היה זכאי למענק בעד שנת 2022. כך למשל, עובד שהכנסותיו בשנת 2022 עולות על גובה ההכנסה החודשית הממוצעת המזכה בקבלת מענק עבודה, או עובד אשר אינו צפוי לעבוד כלל בשנת 2022, יבקש שלא לקבל את המקדמה. יובהר, שגם בהקשר זה אין בהגשת בקשה שלא לקבל מקדמה כדי לפגוע בזכויות המהותיות של העובד לתוספת למענק, אם יתברר בדיעבד שהוא עמד בתנאים המהותיים לקבלת המענק לשנת 2022.

⁴ ס"ח התשפ"א, עמ' 46.